D. Luteijn

Toespraak voor algemene vergadering VVD te Veldhoven mei 1988

Na 2 dagen van intensieve gedachtenwisseling over een veelheid van politieke en organisatorische onderwerpen, wil ik volstaan met een enkele kanttekening bij de ontwikkeling van de VVD als brede liberale partij met het oog op de jaren negentig.

In de eerste plaats een enkel kenmerk als het gaat om de vraag
hoe die samenleving er in de negentiger jaren zal uitzien.

- meer internationaal, vooral Europees, georiënteerd;
- de technologie/automatisering/computer/informatie maatschappij gaat steeds een belangrijkere plaats innemen; in eigen leefomgeving, op het werk, oppassen voor tweedeling maatschappij;
- de maatschappelijke structuur, gebaseerd op samenleven in gezinsverband zal niet wezenlijk veranderen, ook al gaat de ontwikkeling nog iets meer in de richting van individualisering;
- toenemende mobiliteit van mensen en van bedrijven;
- vergrijzing, in sommige delen van Europa overigens sterker dan in Nederland;
- milieu gaat vele besluiten sterker beinvloeden; het wordt
als het ware een 3e produktiefactor, naast arbeid en kapitaal;
- nieuwe technologien, vooral genetische manipulatie van plant, dier en ook mens, gaat een zeer centraal politiek thema vormen.

Kortom een maatschappij waarin enkele lijnen/structuren vanuit het verleden worden doorgetrokken, maar waarin ook vele zaken in beweging zijn.

Een maatschappij die van de politiek zeker geen afwachtende houding vergt; bijvoorbeeld tot na de volgende verkiezingen.

Integendeel; reeds nu zal vanuit de huidige coalitie op die toekomst moeten worden ingespeeld.

Het karwei van regering/overheden is wat dat betreft nooit af.

De verkiezingsleuze van het CDA "laat Lubbers z'n karwei afmaken" getuigt van een statische maatschappijvisie, die misschien past bij confessionele politiek, maar zeker niet bij wat de negentiger jaren van ons vragen.

Bij alle verandering van laatste decennia, zowel binnen onze maatschappijstructuur, als wat politiekebeleidslijnen en standpunten betreft, blijft het overigens zeer noodzakelijk om ons regelmatig te heroriënteren op ons beleid te toetsen aan de centrale

uitgangspunten/basisprogramma van onze partij. Doen we dat niet dan dreigen we door de veelheid van actuele politieke bomen het liberale bos uit het oog te verliezen-
Het feit:

- dat de politiek sluipender wijze steeds indringender zich met het dagelijks leven van de burger is gaan bemoeien;
- dat letterlijk alles wat zich binnen het politieke bedrijf afspeelt breed uitgemeten op straat ligt (vooral indien het predikaat vertrouwelijk wordt gehanteerd) en details daarbij niet zelden tot hoofdpunten worden opgeblazen betekent dat binnen onze informatiemaatschappij het zicht van de doorsnee burger op samenhangen en hoofdlijnen juist wordt gehinderd;
- dat de bestuurlijke beheersbaarheid van de bureaucratische processen binnen het (semi-)overheidsapparaat steeds meer vraagtekens oproepen; de verkokering tot waarneembare maatschappelijke verspilling leidt;
- dat veel regelgeving eerder ingewikkelder en ondoorzichtiger is geworden en burger en bedrijfsleven de wijze waarop de overheid met hen omgaat als steeds onzorgvuldiger/minder betrouwbaar ervaren

dit alles heeft een beeld geschapen van een maatschappij waarin de relatie tussen burger en politiek gebeuren steeds moeizamer verloopt. Waarin die burger de overheden vaak meer als een bedreiging dan als waardevol gaan beschouwen.
Kortom de woorden van Oud uit 1968 dat de overheid nimmer mag verworden tot de voogdes van een onmondig volk, hebben meer dan ooit actualiteitsgehalte.
Niet ontkend kan worden dat binnen dit maatschappelijk proces de VVD is meegegroeid. Qua omvang als partij; ook wat de pluriformiteit der achterban betreft. Over veel zaken wordt binnen onze partij in nuances gedacht. Op zich is dat niet erg; voor een belangrijke politieke stroming is dat zelfs onmisbaar.
Wel moeten we oppassen dat de verschillen in inzicht op vaak relatief ondergeschikte punten niet te zeer het beeld gaan overheersen en de aandacht van de hoofdlijnen in beleid, van de echte maatschappelijke prioriteiten in onze liberale opvatting, afleiden.
We moeten ons ook realiseren dat we, zeker binnen de Europese context waarbij nu eenmaal geen duidelijk herkenbare liberale lijn als tegenhanger van de socialistische of Christendemocratische stroming aanwezig is, het als VVD nu en in de toekomst niet gemakkelijk zullen hebben ons naar burger en maatschappij herkenbaar te profileren.
Daarom wil ik mij hiermede als voorzitter van een Ie kamerfractie die zich wat

uitdrukkelijker op de toekomstige positie van de VVD, los van de dagelijkse actuele politieke schermutselingen, wil oriënteren, tot slot beperken tot een paar opmerkingen gericht op wat m.i. de kern van VVD-beleid in de aanloop naar negentiger jaren/eeuwwisseling zou dienen te zijn.

1. Centraal staat het woord vrijheid; het creëren van zoveel mogelijk werkelijke ruimte voor de individuele burger; het doorlopend zeer kritisch bezien van overheidsbemoeienis;

Een te veel aan niet werkelijk noodzakelijke taken die de overheid op zich neemt, brengt de echte centrale taken in gevaar. Centrale taken op punt van openbare orde en veiligheid; verbetering van de infrastructuur, milieubeleid: kwaliteit van onderwijs en onderzoek en niet in laatste plaats de sociale hulp voor de echt zwakken in onze samenleving.

Hier liggen een aantal principes, waarvan onze achterban niets begrijpt, als we die in de compromissfeer binnen de coalitie brengen, bijvoorbeeld onder het mom dat een andere linksere coalitie nog verder van onze hoofdlijn zou afwijken. Dit weegt evenwel niet op tegen het gevaar dat onze liberale achterban dan geheel het zicht op de grote lijnen kwijt raakt en ons de rug toekeert. Naast de centrale punten collectieve lastenverlaging, privatisering en deregulering denk ik ook aan zaken als te veel inkomensafhankelijkheid in regelingen/uitkeringen, tendens naar nog meer volksverzekering, privacy-bescherming en bijvoorbeeld voorstellen tot gedwongen winkerlnering voor studenten via de openbaar vervoerkaart.

2. De vraag wat een verantwoord niveau van sociale uitkeringen en minimumlonen kan zijn, gezien het totale financiële . en maatschappelijke draagvlak, zal steeds weer onder ogen gezien moten worden. Het als gevolg van de veel te sterke nivellering van netto-inkomens en uitkeringen bijna geheel : afwezig zijn van financiële prikkels om extra te presteren, risico's te nemen of opleiding te volgen, werkt remmend op onze totale welvaart en daarmee op de toekomstige basis voor ons sociaal zekerheidsstelsel.

De ruimte die via hogere arbeidsproduktiviteit en economische groei in de komende jaren ontstaat, zal dan ook gebruikt moeten worden om loon naar werken wat meer werkelijke inhoud te geven.

Voor de VVD is zeker een kernpunt dat de overheid zich redelijk en zorgvuldig naar de individuele burger opstelt.

Dat wet- en regelgeving doorzichtig en begrijpelijk is.

Daar kunnen we, moeten we vandaag mee beginnen.
Wetgeving met gedetailleerde uitvoeringsvoorschriften werkt bijna altijd ten nadele van de zwakkere in onze maatschappij, die vaak de loketten niet weet te vinden, tussen wal en schip dreigt te vallen.
Goede uitvoerbaarheid der wetgeving zal voor onze fractie dan ook steeds meer zeer hoge prioriteit hebben, zelfs als dat bepaalde politieke afspraken in het geding zou brengen.
Al met al enkele centrale doelstellingen vanuit liberale visie die het zonder meer ook waard maken om blijven zoveel mogelijk bij de uitvoering/ontwikkeling van overheidsbeleid betrokken te blijven. Om regeringsverantwoordelijkheid na te streven. Maar het zal duidelijk zijn; niet tot elke prijs.
Wij hebben een grote verplichting naar onze achterban, die ons door de jaren heen als partij heeft gesteund/groot gemaakt.

Waar ook het potentieel van nieuwe kiezers ons zullen beoordelen op onze politieke betrouwbaarheid van nu, betekent dit dat we in de aanloop naar 1990 ons vooral op die echte achterban zullen moeten richten. Op mensen uit kringen van zelfstandigen; (ambtenaren/mensen-werknemers die met extra inspanningen een boven modaal inkomen bereiken/militairen/bedrijfsleven/uitkerings- trekkenden-AOW-ers die zich bewust zijn dat alleen een gezonde economie voor continuiteit, ook van hun uitkeringen, kan zorgen. Een achterban die daarbij een VVD voor ogen heeft:

- die streeft naar een zeer terughoudende overheidsopstelling;
- die vindt, dat men als burger de ruimte moet hebben om zelf de inrichting van z'n leven te bepalen;
- die vindt, dat de echte zwakke in de samenleving bescherming verdient;
- die overigens loon naar werken niet zo gek vindt;
- die grote waarde hecht aan een goed politie, justitie en militair apparaat;
- die een schoon milieu erg belangrijk vindt;
- die een hekel heeft aan bureaucratisering, socialisering of confessionalisering.

Het is vooral op die liberale achterban dat we ons moeten blijven richten- Niet alleen bij het maken van plannen naar de toekomst, ook bij het handelen van dit moment.
We dienen ons immers steeds voor- ogen te houden dat;
het vertrouwen in de visie op morgen doorlopend via de daden
van nu verdiend moet worden.